SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 233. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, DECEMBER 7, 1991. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 7-го ГРУДНЯ 1991 Ч. 233. РІК XCVIII.

НАРЕШТІ СТАЛОСЯ!

Святкування в Києві після успішного референдуму.

Київ (Уляна Мазуркевич). — Україна вільна! Голосування дало надзвичайний результат. Понад 90 відс. тих, що прийшли голосувати сказали „так" за незалежну Україну. Цього навіть не сподівалися в Україні, не кажучи про закордон. Хто міг подумати, що відсотковість буде більша, ніж в балтійських країнах?!

Це стало дійсністю завдяки масовим програмам, державного радіо і телевізії, які закликали до голосування за актом незалежности. Цю кампанію розпочав і проводив Рух, а пізніше включився до цього Уряд України, демократичні політичні діячі, мистці, різні організації, які виступали із закликами, підтримати незалежність України. Але найбільшу роботу провів Рух.

Понад 120,000 людей з Галичини і з Києва, які створили 500 аґітаційних груп, виїжджали до центральної, східньої та південної України. Вони аґітували за акт, роздаючи летючки, жетони, календарики і наліплювали на будинках плякати із закликом голосувати за незалежну Україну. Вони теж відвідували школи, сільські ради і дарували їм прапори (синьо-жовті) і касетки з національними піснями. Для цього видруковано 30 міл. летючок, закуплено Рухом 100,000 касеток і книжок для дітей про історію України.

Летючки також розкидалися літаками в райони, де велись спроби провадити анти-українську роботу. Крім того до кожної родини південної і східньої України було вислано поштою летючку українською або російськоюк мовами, де пояснювалося, чому Україна мусить стати незалежною і інформовано що треба закреслити на бальотах щоб проголосувати за незалежність.

Також надсилали поштою в кожну школу прапори і книжечки про історію України. Відбувались спеціяльно зорганізовані концерти, спонзоровані Рухом. Виступи „Червоної рути" були по всій Україні. Крім західніх областей концерти велися 45 днів в ключевих місцях.

У вересні Рух проводив опити, які показали, що у східніх і південних районах України акт проголошення незалежности підтримують 50% населення.

Ось подаю наслідки цієї аґресивної кампанії: Луганська область — 83.9%, Донецька область — 83%, Крим — 54.2%, Миколаївська область — 89.4, Сумська область — 92.8%, Харківська область — 86.3%.

За незалежність проголосували також армія і морська фльота. Наприклад, у Рівному у 13-ій армії за незалежну Україну проголосувало 92.4 відс. вояків.

Праця Руху увінчалася успіхом.

ВІДБУЛАСЯ ІНАВҐУРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

ВЕРХОВНУ РАДУ ОЧОЛИВ І. ПЛЮЩ

Київ (ПБ УНС, Р. Руденко). — Тут у четвер, 5-го грудня, відбулось святочне засідання Верховної Ради України, на якому Леонід Кравчук, який у виборах отримав 61,5 відс. голосів, був заприсяжений на президента України. Одягнений по стяточному Л. Кравчук, тримаючи праву руку на серці, а ліву на конституції України (біля конституції лежала також відкрита Біблія з XVI століття), проказав слова присяги на вірність Україні, а хор Київської опери ім. Т. Шевченка виконав, як ніколи святочно, український національний гимн „Ще не вмерла Україна". В імени робітництва Кравчука привітала матір п'ятьох дітей Анна Сиволап, а святочне слово виголосив письменник Олесь Гончар, який заявив, що завданням кожного президента України є обороняти демократичні права і вольності українського народу і тих національних меншостей, які постійно живуть в Україні.

Представник Російської федерації Леонід Смоляков, поздоровив українців з незалежністю і прочитав телеграму від президента РСФСР Боріса Єльцина.

Депутати святочної сесії вислухали 20-хвилинну інавґураційну промову президента Л. Кравчука, яку 450 депутатів переривали кілька разів бурхливими оплесками і вставанням з місць. Президент Кравчук пообіцяв парляментаристам, а через них усім громадянам України, що він, спільно з Урядом і Верховною Радою, переведе програму приватизації сільського господарства, переставить з допомогою заприязнених країн воєнну індустрію на продукцію інших товарів широкого запотребування, заповів систематичне знищування атомової зброї на території України, знову ж таки з технічною і фінансовою допомогою Заходу, заповів, що Україна буде дотримуватись усіх міжнародних договорів, ґарантує права і свободи усім національним меншинам і буде поважати релігійне переконання громадян, без огляду на те, до якої релігійної спільноти вони б не належали.

Після врочистого засідання сесії Верховної Ради України і заприсяження Л. Кравчука депутати обрали нового голову Верховної Ради. Було три кандидатури: Володимир Гриньов, Олександер Мороз та Іван Плющ. Два перші депутати зняли свої кандидатури, а тоді члени парляменту більшістю голосів обрали І. Плюща.

В імени Уряду і Верховної Ради Л. Кравчука тепло привітав представник парляментарної комісії для справ закордонної політики Дмитро Павличко. Він прочитав „Звернення до народів світу" і проголосив, що Україна вважає договір з 1922 року, про приступлення до СССР, не дійсним.

Виступаючи пізніше на пресовій конференції, Л. Кравчук запевнив кореспондентів, що він не збирається підписувати жодного договору про приступлення до „оновленого" Союзу, про який ще недавно говорив в Москві Міхаїл Ґорбачов. Він підкреслив, що проти ратифікації цього договору висловились під час референдуму 90 відсотків усіх громадян України. Л. Кравчук не виключає співпраці, зокрема економічної, культурної, наукової тощо між Україною і Російською федерацією та іншими республіками колишнього СССР, але він виключає будь-які союзи.

Того ж святочного четверга відбулася також нарада між М. Ґорбачовим і Б. Єльциним і обидва вони прийшли до висновку що без України не може бути жодного Союзу, а Союз все ж таки повинен бути створений. Більш тверезу позицію зайняв віцепрезидент РСФСР Єгор Ґайдар, який заявив, що рішення України не брати участи в Союзі є мабуть остаточне і тому Росії треба також зробити переоцінку цього договору.

Брак харчів в РСФСР породжує тугу за диктатурою

Нюарк, Н.Дж. — Минулого тижня почитний нюаркський щоденник „Стар Леджер" надрукував інформацію з Іркутська, Російська федерація, про великий брак харчових продуктів, включаючи в цю категорію навіть картоплю і хліб, не говорячи про молоко, масло і молочні продукти, брак яких породжує в населення тугу за сильною диктатурою, що, мовляв, колись забезпечувала сяк-так населення потрібними харчами.

Прийшли зимові місяці, а разом з ними брак основних продуктів, навіть тих, які населення вирощує на своїх присадибних наділах, „а за наші зарібки ми не спроможні купувати харчові продукти на чорному ринку чи платити валютою, якою користуються тільки невеличке число осіб", — заявив кореспондентові газети Яков Шволянський, 72-річний пенсіонер. „М'ясо? Такої речі я вже давно не їв, правдоподібно ще минулого року", — жалувався кореспондентові Шволянський.

Брак харчових продуктів в магазинах контрольованих урядом РСФСР такий наглядний, що в деяких містах, зокрема великих — Москві, Санкт Петербурзі та інших (Хабаровську, Іркутську), що там вже почали формуватись страйкові комітети, які мають в пляні виступити активно проти уряду, якщо конечні потреби в доставі харчів не поправляться на протязі двох-трьох тижнів, — кажуть західні кореспонденти, які слідкують за розвитком подій не тільки в Російській федерації, але також в багатьох інших республіках.

Кореспонденти кажуть, що і Міхаїл Ґорбачов і президент РСФСР Боріс Єльцин мабуть свідомі того, що погіршення економічної ситуації і браку товарів першої потреби може неґативно вплинути на дальший розвиток подій. Наприклад, в кореспонденції із Санкт Петербурґу кореспонденти повідомили, що там ось-ось можуть розпочатись робітничі страйки і всегромадські протести проти тамошніх керівників, які, як кажуть мешканці цього міста, займаються високою політикою, але не дбають про придбання конечних товарів, в першу чергу харчів.

„Демократія є дуже гарні річ, але ви не можете її принести до хати і зварити для прогодування родини", — заявив один лікар у Владивостоці. Він додав, що всі ці браки, недостатки, видовжені черги за харчами, брак бензини і палива створюють у декого, головно у слабших характером осіб, тугу за минулим, за сильною диктатурою, за „упорядкованою системою".

На цю тему появилося на Заході і на Сході багато аналітичних статтей і тому від забезпечення населення харчовими продуктами залежатиме також і політична майбутність народів колишнього Совєтського Союзу, — кажуть спостерігачі.

Л. Валенса підтримує союз М. Ґорбачова

Ню Йорк. — У середу, 4-го грудня, президент Польщі Лєх Валенса потелефонував М. Ґорбачову, щоби висловити йому свою підтримку у творенні нового Союзу.

Речник президента Анджей Джицімський заявив, „що Валенса підтримує думки М. Ґорбачова у переформуванні Союзу", про що й повідомили польські та західньоевропейські засоби масової інформації. Згідно з Джицімінським, Валенса сказав Ґорбачову, що „є дуже небезпечним розривати союзні зв'язки революційним шляхом після спільного існування впродовж 70-ти років".

„Якщо ця ваша розумна думка буде відкинена, то це мусить закінчитися трагічно", — закінчив свої поради М. Ґорбачову президент Польщі Л. Валенса.

„Тайм" знову присвятив Україні довшу статтю

Ню Йорк. — Відомий і престижевий журнал „Тайм", видання якого появляються майже в усіх більших містах ЗСА, Канади, і Европи, знову присвятив у числі з 9-го грудня довшу інформаційно-аналітичну статтю Джорджа Дж. Чирча на тему нового розвитку подій в неіснуючому майже Совєтському Союзі, а зокрема в Україні, яка 1-го грудня підтвердила акт незалежности всенародним референдумом, за яким голосувало пересічно 90,3 відсотка управнених до голосування громадян.

Цим разом, пише Дж. Чирч, президент Джордж Буш визнав публічно нову дійсність в СССР, заявив, що старі імперські структури не діють, а Міхаїл Горбачов не може дати собі ради ані з економікою, ані із „зліпленням" нового Союзу. Буш запевнив представників українських організацій, що визнає, після полагодження деяких формальностей, незалежність України, і ЗСА нав'яжуть з нею дипломатичні зв'язки. Згаданий автор пише, що на сході Европи відродилась нова 52-мільйонова нація, п'ята по величині в Европі. Більш того, голосування в Україні було тим важілем, який перерішив справу дальшого існування московської імперії і дав початок ставоренню багатьох інших республік, які, як виглядає, готові з собою тісно співпрацювати, як рівний з рівним, головно в ділянці економіки, торгівлі, культурної й наукової виміни тощо. Існують також інші можливості співпраці, головно між азійськими республіками колишнього СССР, які, правдоподібно, співпрацюватимуть між собою на базі конфедеративної пов'язаности. Російська федерація, каже автор, може існувати без України; Україна може існувати без Росії, але „центр", тобто імперія, не може існувати без України. Про це дуже виразно сказав сам Міхаїл Ґорбачов, доля якого не завидна.

Західні країни, включно із ЗСА, спочатку заохочували республіки, включно з Україною, втримати при житті центральний уряд, але коли побачили, що розвиток подій не йде згідно з їхньою теорією, почали міняти свою політику і повертатись обличчям до республік. Доказом цього є не тільки заява президента Дж. Буша, що він визнає незалежність України, але визнання республіки кількома незалежними державами світу, число яких напевно буде зростати з кожним днем. У Білому Домі і Державному департаменті зрозуміли, що керівники республік приділяють велику увагу до опінії Америки і надіються, що вона відзискає свою провідну ролю у підтримці поневолених народів, згідно з американськими принципами.

Зміна політики правдоподібно розпочалася вже в Банґкоку в жовтні, коли представники „великої сімки" погодилися відложити сплату довгу і скервуати частину економічної допомоги для республік.

Довго ЗСА чекати не будуть. Доказом цього є рішення вислати до Києва спеціяльного амбасадора для переговорів з новообраним президентом України Леонідом Кравчуком й іншими керівниками. Решта важніших справ має полагодити сам державний секретар Джеймс Бейкер, який незабаром також відвідає Москву і Київ.

Взагалі поміщувані тепер інформації і статті в західній пресі про Україну в більшості написані в позитивномутоні.

Д. Дюк висунув свою кандидатуру на президента

Вашінґтон. — Депутат нижньої палати законодавчих зборів стейту Луїзіяна Дейвид Дюк, який програв недавно вибори на пост губернатора, висунув у середу, 4-го грудня, свою кандидатуру на пост президента ЗСА від Республіканської партії.

У свій час Д. Дюк очолював організацію Куклаксклен, а будучи юнаком, ходив зі свастикою на рукаві. Ніхто не очікує, що він може бути серйозним конкурентом для президента Буша, однак його кандидатура і можливе включення у передвиборчу боротьбу консервативного публіциста Патрика Бюкенена означає, що Президентові доведеться відбивати атаки як справа, так і зліва. Це дещо перешкодить йому зосередити всі сили для боротьби зі своїми суперниками від Демократичної партії. „Я твердо переконаний, що президент Буш продав Республіканську партію", — заявив у середу Д. Дюк.

Білий Дім також не церемонився у своїх оцінках

(Закінчення на стор. 4)

Г. УДОВЕНКО В НЮАРКУ

Нюарк, Н. Дж. — Відділ Приятелів Руху північного Ню Джерзі влаштовує зустріч з послом України до Об'єднаних Націй Геннадієм Удовенком, який виголосить доповідь на тему: „Україна після референдуму". Зустріч відбудеться в залі української католицької школи при Сенфорд авеню в Нюарку в суботу, 14-го грудня. Початок о год. 7-ій вечора. Після доповіді — запити, дискусія та перекуска з вином.

Американські росіяни обурюються

Ню Йорк (УНІАР). — У зв'язку з повідомленням у газеті „Ню Йорк Таймс" минулого тижня напередодні референдуму в Україні про те, що президент ЗСА Джордж Буш має намір визнати незалежність України після референдуму, громадська організація ЗСА Конґрес російських американців оприлюднила заяву зі звинуваченням Президента у втручанні в російсько-українські стосунки.

„Ми вважаємо, що такі заяви слід було б робити після референдуму", — зазначено у документі.

Відбулася науково-практична конференція

Луганське. (УНІАР). — Тут на початку листопада, відбулася науково-практична конференція під назвою „Державний устрій України і проблеми міжнаціональних відносин".

Конференцію відкрив заступник Руху, викладач Луганського педагогічного інституту Юрій Козовський. Серед гостей були народні депутати України: Дмитро Павличко, Богдан Горинь, представник кримських татар Шавтет Ковбулаєв, відомий український поет з Альбертійського університету у Канаді Яр Славутич, представники демократичних рухів Львова і Донецького. З вітальним словом до учасників і гостей звернувся голова Міської Ради Луганського Володимир Пантюхін.

Доктор філософських наук Попович, говорячи про незалежність України, визначив її, як фактор стабілізації соціяльно-політичної і економічної ситуації. Викладач Педагогічного Інституту Ольга Борисова у своєму виступі зробила історичну аналізу розвитку державности в Україні і перспективи її державного устрою. На численні прохання присутніх виступив Богдан Горинь, який наголосив на необхідности створення саме демократичної України. Праця конференції тривала у секціях: „Незалежність України як фактор стабілізації соціяльно-політичного і економічного життя" і „Історична аналіза розвитку державности в Україні".

СВ. МИКОЛАЙ В ЙОНКЕРСІ

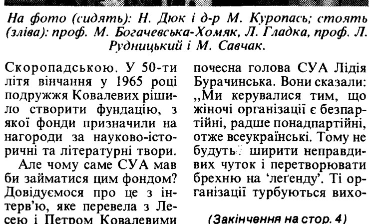
Йонкерс, Н. Й. — Школа українознавства, що існує при парафії св. Михаїла, влаштовує тут імпрезу з нагоди свята св. Миколая, яка відбудеться у неділю, 15-го грудня, в церковній залі. Початок о год. 1-ій по полудні. В програмі: сценка „Зустріч св. Миколая", пісні та вірші. Небесна канцелярія буде відкрита о 12-ій год. дня.

ГОСТИНА ОТЦЯ МИКОЛАЯ

Кергонксон, Н. Й. — Школа українознавства в Кергонксоні запрошує діточок, родичів і гостей на гостину Отця Миколая, яка відбудеться в неділю, 22-го грудня, в год. 12-ій по полудні в залі церкви Пресвятої Трійці.

Відбулося вручення нагород лавреатам конкурсу ім. Ковалевих

Ню Йорк (Х. Навроцька). — Союз Українок Америки, виконавець волі Лесі і Петра Ковалевих, який опікується фундацією їхнього імени, святково перевів в суботу, 9-го листопада, під час засідання Головної управи СУА, вручення нагород лавреатам науково-історичного конкурсу д-рові Миронові Куропасеві та д-р Надії Дюк і Адріянові Каратницькому.

На фото (сидять): Н. Дюк і д-р М. Куропась; стоять (зліва): проф. М. Богачевська-Хомяк, Л. Гладка, проф. Л. Рудницький і М. Савчак.

У своєму привітальному слові голова СУА Марія Савчак розповіла про життя фундаторів та чому саме СУА має честь бути опікуном їхньої фундації. Подружжя Леся і Петро Ковалеві походили з центральних земель України. Леся з козацького роду Бербенів з Яготина, а Петро зі шляхетського роду з Харкова. Повінчалися в 1915 році, а в 1919 покинули Україну, бо Петро став аташе Української Народної Республіки в Голляндії і Бельгії. Від 1920 року почалася еміґрація, на короткий час у французькому Конґо, а опісля у Швайцарії, де перебували до кінця їхнього життя. Завжди були у зв'язку з українською громадою. В 1932-33 роках їхня праця була пов'язана з допомогою голодуючим в Україні. З цього часу є цікава переписка з гетьманівною Єлисаветою Скоропадською. У 50-ти ліття вінчання у 1965 році подружжя Ковалевих рішило створити фундацію, з якої фонди призначили на нагороди за науково-історичні та літературні твори.

Але чому саме СУА мав би займатися цим фондом? Довідуємося про це з інтерв'ю, яке перевела з Лесею і Петром Ковалевими почесна голова СУА Лідія Бурачинська. Вони сказали: „Ми керувалися тим, що жіночі організації є безпартійні, радше понадпартійні, отже всеукраїнські. Тому не будуть ширити неправдивих чуток і перетворювати брехню на 'леґенду'. Ті організації турбуються вихо-

(Закінчення на стор. 4)

Працівники УНСоюзу привітали відновлення незалежности України

Екзекутива і працівники Головної Канцелярії Українського Народного Союзу та редакцій щоденника „Свобода" і „Українського Тижневика" також відзначили радісну подію висліду референдуму, якою утверджено незалежність України і вибір Президента України. Вони всі зібралися в дні 2-го грудня біля будинку УНС в Джерзі Ситі, де повіває український прапор, та віддали салют українському народові з нагоди відновленої самостійности України.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 1 year* — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

50 років тому

7-го грудня 1941 року, о год. 8-ій ранку, несподівано, без попереднього виповідження війни, японське військове летунство заатакувало зосереджену у порті Перл Гарбор на Гаваях американську морську фльоту. Тоді вперше стали відомими японські „камікадзе": самогубні летуни з прив'язаними до себе сильними бомбами злітали на помости американських кораблів, гинули при розриві бомб, але й затоплювали кораблі. Таким чином затоплено тоді 19 одиниць американської військової фльоти. Налет тривав дві години. Тоді згинуло 2,300 американський вояків. На другий день Америка формально виповіла Японії війну та приступила до Другої світової війни, виповівши війну Німеччині Адольфа Гітлера й Італії Беніта Муссоліні. Верховним командантом у війні проти Японії став геніяльний стратег генерал Даґлес МекАртур. Він здобував один за одним острови на Тихому океані, окуповані Японією, і такою тактикою щораз то більше послаблював японську збройну силу. Японія перевела великими наземними військами висад у Манджурії, там насадила прихильний собі уряд, ніби незалежний від Пекіну і поступово окупувала східню частину суходільного Китаю вздовж Тихого океану. Маршуючи з півночі, японські війська здобули могутню морську фортецю Сінґапур. 6-го серпня 1945 року Америка скинула з літака на японське місто Гірошіму першу атомову бомбу, 9-го серпня 1945 року другу атомову бомбу — на Наґасакі. Число зразу загинулих і померлих від радіяції протягом двох ґенерацій — дотепер докладно невідоме, — досягло сотні тисяч жертв. Японія беззастережно скапітулювала перед Америкою 2-го вересня 1945 року.

У Китаї вибухло проти японської окупації двояке повстання: комуністичне під кермою Мао Дзедонґа і національне під головуванням Чіян Кайшека. Комуністи, підтримувані Совєтським Союзом, перемогли. Рештки національної армії і політичний провід Чіян Кайшека переплили затоку Тайвану (Формози) на острів цієї назви американська Сьома фльота дала охорону. Цей стан на фронті Китаю зберігся по нинішній день, з цією різницею, що від часів урядування президента Ричарда Ніксона — ЗСА й Комуністичний Китай зберігають дипломатичні зв'язки.

Інакше відбулися події на відтинку ЗСА — Японії. Генерал Даґлес МекАртур продиктував у Токіо Японії нову конституцію. Він зберіг у Японії традиційний, від праісторичних часів монархістичний устрій, але при заведенні в Японії демократії з виборним парляментом та відповідальним перед законодатною владою урядом — японський „мікадо" став тільки репрезентаційною і символічною фіґурою. Помилку зробив МекАртур, заборонивши у конституції Японії мати військову фльоту та обмеживши наземне військо до сутооборонних функцій. Японія відбудувалася з руїн і старших людських та матеріяльних жертв завдяки подиву гідній працьовитості, саможертвенній скромності і впертості японського народу. Японія уподібнилася до Німеччини, яка програла обидві світові війни, у Другій війні покрилася руїнами та — разом з Японією — стала найбагатшою країною світу. Японія — як це бачимо наочно — заливає Америку своїми фабричними виробами та викуповує найкращі хмародери. Дефіцит американського торговельного балянсу супроти Японії — є вічною журбою Уряду ЗСА і постійним предметом торгів з японським урядом. У минулому тижні державний секретар Джеймс Бейкер перебував в Японії і знову наполягав, щоб Японія збільшила свої видатки на оборону та перейняла на себе місію забезпеки миру на Тихому океані. Алярм викликала вістка, що Північна Корея з допомогою від Китаю стоїть напередодні здобуття власної атомової зброї. В Японії заповіли переведення зміни конституції, щоб вона мала право — збройтися...

По нинішній день невідомо, чому Японія напала на американську морську фльоту, у Перл Гарборі і чому взагалі спровокувала війну з Америкою. Японська державна верхівка, уряд, ґенераліція і адміраліція повинні були знати, що могутній американський промисловий потенціял відбудує затоплену морську фльоту. Ніхто теж і Токіо не мав пляну робити висад на північно-американський континент — це був би абсурд. Японські мемуаристи тієї тайни не виявили. 50 років тому сталася трагедія. Японія є союзником Америки, належить до „великої сімки" — яка керує економікою світу. Сотні тисяч людських жертв — задармо...

Олександер Серафин

УКРАЇНА — ЧЛЕН ЕВРОПЕЙСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ І НАТО

Европейські державні політики найкраще зрозуміли історичні зміни і різні економічні можливості, які постали з приходом до влади М. Ґорбачова в 1985 році. Відкриття східньоевропейського ринку для західньоевропейських фірм виринає як найбільше економічне зусилля. Передбачені можливості мали великий вплив на остаточне завершення европейської системи в 1992 році в Европейську економічну спільноту (ЕЕС), в якій східньоевропейські держави могтимуть брати участь.

Інтеґрація европейських країн в Европейській економічній спільноті буде спробою різних націй співпрацювати економічно для вищих принципів, хоч це обмежуватиме індивідуальні суверенні права та матеріяльні прибутки деяких держав. Таке об'єднання вимагає жертвування незначних користей для добра загальної справи. Незначні різниці не повинні бути перешкодою на шляху до вищих ідеалів.

Тепер прийнято, що всесвіт прямує до економії без ніяких кордонів. Хоча Европа включилася у цей розвиток дії пізно, але вона тепер веде перед у ньому. Ніде в світі не зосереджується так багато уваги на усунення кордонів і створення понаднаціональних організацій і інституцій, як саме в цій акції.

В кінці жовтня 1991 року, Европейська економічна спільнота підписала договір з сімома (іншими) европейськими країнам, які вже давно з'єдналися в Европейську асоціяцію вільної торгівлі (ЕАВТ) і створили Европейський економічний союз (ЕЕС). Ця злука 12-ох країн ЕЕС і сімох країн ЕАВТ творить ринок з 380 мільйонами споживачів і становитиме 40 відсотків світової торгівлі. Створивши ЕЕС, члени ЕАВТ тим самим наблизилися до вступу в членство ЕЕС, що може статися у половині цього десятиліття. Уже тепер ведуться розмови з урядами Мадярщини, Чехо-Словаччини, Польщі, І ЕЕС, щоб створити союзний договір. ЕЕС пропонує їм 10 років часу до переходу на необмежену вільну торгівлю з можливістю повного членства. Подібні розмови ведуться з Болгарією, Румунією і Албанією.

Спостерігачі вважають, що таким чином, дальшими членами ЕЕС на прикінці цього століття стануть Мадярщина і Чехо-Словаччина, а кілька років пізніше Польща. Мадярщина і Чехо-Словаччина є найкращими виконавцями економічних реформ, між якими успішно працює Мадярщина, не зважаючи на вищий рівень індустріялізації у Чехо-Словачині. Мадярщині помагають йти вперед чужі інвестиції. Чехо-Словаччина втрачає багато часу на введення демократизації. Внутрішній політичний хаос стримує Польщу в економічному розвитку і в зацікавленні чужих країн вкладати капітал у її економію. Уже тепер не всі економісти і державні провідники Польщі переконані, що „ударна терапія", що її започатковано в 1990 році, буде щасливим способом переходу до ринкової структури.

Президенти Мадярщини, Чехо-Словаччини і Польщі на зустрічі в Кракові 5-го і 6-го жовтня 1991 року, між іншим, приготовили спільне звернення до НАТО про прийняття їхніх держав у членство. Їхнім арґументом є це, що всі европейські країни повинні бути рівно трактовані. „Разом з НАТО, ми бажаємо боротися за спільну безпеку", сказав президент Польщі, Валенса, вкінці конференції. „Це було б дуже корисним для нас і може для інших країн встановити ближчі зв'язки з НАТО", сказав президент Чехо-Словаччини, Гавел.

Можна думати, що з майбутнім переходом до ринкових стосунків незалежної України, повинні розпочатися подібні розмови відносно її членства в ЕЕС. Немає сумніву, що будуть великі зусилля затримати Україну при „союзній" спільноті і не дати їй змогу від неї відірватися. Майбутність, одначе, залежатиме у великій мірі від проводу України. Здається, що чим швидше вона відірветься від свого теперішнього „союзного" синдрому і зверне свою особливу увагу на Захід, тим певніше і здоровіше буде її майбутнє.

Після визнання України незалежною европейськими країнами, вона негайно повинна нав'язати розмову з ЕЕС відносно майбутнього членства і працювати в тому напрямі.

Для забезпечення себе від неприхильного ставлення сусідів, Україна повинна змагати до членства в НАТО. Ця мілітарно-оборонна організація міняє свої постанови, викликані політичними змінами в Европі. Згадані зміни можуть бути Україні в користь. Можливо, що НАТО буде замінене іншою европейською структурою під проводом сильної Німеччини, а не ЗСА. Нова европейська оборонна система може сягати від Атлантику до Уральських гір і тим самим автоматично включатиме Україну.

Ярослав Татомир

ПОМОЖІМ НАШІЙ ГРОМАДІ У БІЛОМУ БОРІ

Український народ випив у нашому столітті бездонну чашу болю і терпінь. І коли ми з болем згадуємо переслідування, терпіння, а і загибель мільйонів наших братів і сестер, ми мусимо із подивом, гордістю і пошаною згадувати мужність і силу духу, з якою наш народ ці жорстокі удари долі переносив, мужню реакцію нашого народу на ці удари.

У цій статті я хочу сказати дещо про українську оселю у Білому Борі у західній Польщі і про невтомні, подиву гідні зусилля там наших братів і сестер будувати там для себе і своїх дітей та внуків власне релігійне, громадське і культурни життя.

Наші люди були примусово переселені до Білого Бору у 1947 році, під час великої польської воєнної операції проти УПА „Вісла".

Перше приміщення на власний Божий Храм отримали наші переселенці у 1957 році. Була це понімецька каплиця, мала, тісна, вбога, без огрівання, що приміщається на кладовищі. Варто згадати, що ця дуже мало придатна до вжитку каплиця сповняє посьогодні, у день Різдва Пресвятої Богородиці, завдання Санктуарією — місця паломництва тисячі українських паломників, розкинених долею по території всієї Польщі. У останніх роках відбуваються у Білому Борі теж релігійні зустрічі української молоді з Польщі та з України.

Першим душпастирем української громади у Білому Борі був о. Степан Дзюбина, сьогодні парохом цієї громади є о. Й. Улицький.

У 1958 році засновано у Білому Борі початкову школу ім. Тараса Шевченка. Директором цієї школи є мґр Ірена Дрозд. У 1980-1983 роках збудовано у Білому Борі, при фінансовій допомозі діяспори гуртожиток. Головою громадського комітету будови гуртожитку був інж. І. Батрух. Головою Церковної Ради у Білому Борі є Андрій Філь.

Вищезгаданий гуртожиток служить сьогодні не тільки українцям Польщі, але теж українцям всієї діяспори. Є це місце зустрічей із братами і сестрами з України, відбуваються тут наукові семінари, центральні українські конференції, дитячі табори. Минулого року відпочивало тут 80 дітей з України, у тому числі 40 дітей із зони Чорнобиля.

У днях 19-го до 24-го серпня 1990 року успішно пройшов у Білому Борі перший Світовий Конґрес діяспори та перша Світова конференція організацій молоді.

Сьогодні білобірська громада стоїть перед конечністю нових видатків, що перевищають її фінансові спроможності. Ще у 1990 році відкрила наша громада у Білому Борі загальноосвітній ліцей і стоїть тепер перед дуже прикрим браком приміщень для кляс ліцею. Початкова школа має тільки шість невеликих шкільних кімнат і щоб бодай частинно зарадити бракові шкільних приміщень перенесено частину кляс початкової школи до гуртожитку.

Рівночасно наша білобірська громада стоїть перед конечністю збудувати бодай малу церковцю. Вищезгадана каплиця вимагає великих ремонтів, ці ремонти мусіли б бути роблені прямо від фундаментів і коштували б малощо менше як будова нової малої церковці.

Сьогодні перед нами багато домагань допомоги. Погіршує цю справу ще те, що посьогодні найбільша із акцій допомоги, що її дає наша діяспора, акція допомоги рідним землям не є вповні сконсолідована і скоординована. У зв'язку з цим сьогоднішній час є не дуже сприятливий для переведення ще однієї збірки, збірки фондів на будову ліцею і бодай малої церковці у Білому Борі. Але коли ми думаємо над цим, скільки всяких збірок прохає нашої жертвенности, подумаймо теж над цим, яку жертвенність виявили наші брати і сестри у Білому Борі у їхніх подиву гідних зусиллях у донедавна дуже важких, несприятливих умовинах, зберегти власну культуру і дати їхнім дітям і внукам рідну школу і виховання. І подумаймо над цим, що ці наші брати і сестри збудували, у донедавна дуже важких умовинах, релігійний і культурний осередок не тільки для себе, але і для сучасних таких як вони виселенців, розкинених по всій Польщі.

Поможім нашим братам і сестрам у Білому Борі, вони заслужили на нашу допомогу.

Пожертви на поміч нашій громаді у Білому Борі можна слати через ЗУАДК, з дopискою: „Для Білого Бору".

Адреса: ЗУАДК: United Ukrainian American Relief Committee, Inc. 1321 W. Lindley Ave, Philadelphia, Pa. 19141.

Про це і те

Про сон, що став дійсністю

Чи мали ми всі такі сни, в яких нам снилася самостійна Україна? Може не точно так, але чи хтось з нас десь у закутку душі не мріяв, що може таке статися, а передусім, що дане воно буде йому ще пережити?

Але після довгих років неволі можна було сумніватися, що Україна та ще таким мирним способом висловить своє бажання, а радше висловило його населення, яке, до речі, не все є українського походження.

Це перше грудня здається нам все ще якимось неправдоподібним сном, з якого збудимося до гіркої дійсности.

Чи не здається вам, шановні читачі, тепер кожного ранку, коли пробудитеся, що все це вам тільки снилося? Але ні, щоденні вістки, статті в чужинецькій пресі, вістки у телевізії підтверджують, що наш сон таки став дійсністю.

Нам не судилося переживати цей переломовий день в історії України там, де рішалася доля нашої батьківщини і можемо лише заздрити всім тим, хто був свідком референдуму і радости з його висліду. Але все ж ми тут, у діяспорі, не менше переживаємо цю радість. Переживаємо її усіми фібрами душі й серця, радіємо і плачемо, що Бог дав нам щастя дочекатися такої хвилини. Скільки, однак, серед нас із старшого покоління не може затримати капосних сліз і думок про тих найближчих, яких вже немає з нами і яким доля не дала дожити до 1-го грудня. Та скільки з нас думає про тих невідомих і відомих, що за сповнення наших спільних мрій заплатили життям. Але не лише ми-старші — так переживаємо ці особливі дні. Молодше покоління, що вродилося вже поза батьківщиною, з таким самим зворушенням і почуттям неправдоподібности вітає усі ці незвичайні події. Незвичайним є не тільки сам факт переголосування незалежности України, але спосіб, у який це відбулося, та кількість голосуючих, а з тим негайна зміна до нас і до України у цілому світі. Ми відчуваємо найбільше цю зміну в нашому найближчому, американському оточенні. Скільки з нас постійно і консеквентно мусіло вияснювати, що таке Україна і чому це не те саме, що Росія та навіть де ця Україна знаходиться. А тут нагло для всіх стала ясна окремішість України, показали її на мапі Европи, зацікавилися кількістю населення, природними багатствами — відкинули оспорюваний нами родівник „the".

Щобільше: нас поздоровляють із незалежністю зовсім чужі люди, чи близькі знайомі американці, про Україну переводять програми в телебаченні і радіо — ми, а радше Україна, стоїмо в осередку уваги — всіх шарів суспільного життя.

Ось розповідає нам знайома, що її дитину в школі просили іншим учням розповісти про Україну, ось до нашої редакції зголошуються американські журналісти за інформаціями, а телефоністка при полученні із Києвом несподівано вже знає, що це не СССР, а таки Україна.

Не зважаючи на ці всі живі і так переконливі дрібні та великі факти, ми від понеділка кожного дня відкриваємо очі і питаємо себе: чи це сон чи дійсність?

Та коли слідкуємо за цими подіями в телебаченні чи радіо і чуємо нові радісні вістки, мусимо повірити, що все це правда.

І в кожного з нас тисячі різних думок переходить через голову, десятки питань, на які не знаходимо відповіді, як ось: що буде з початковими словами нашого гимну, скільки свят незалежности будемо тепер відзначати, що буде із усіми Панахидами та сумними святкуваннями, які ми так вміло і довготривало переводили. Але це все дрібниці у порівнянні із вислідом референдуму і тим, що нам Господь дозволив пережити таку подію, що схожа на чудовий сон...

О-КА

Д-р Вікентій Шандор

ПРИЄДНАННЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ДО УССР

II.

Бенеш закінчив промову з великим захопленням: „Цей момент є одним із найбільших у моїй політичній чинності, та в моєму житті взагалі".

У зв'язку з договором і Ян Масарик, міністер закордонних справ в екзилі висловив свою опінію:

„Договір дає нам в першій мірі забезпечення проти Німеччини. Із Совєтським Союзом в'яже нас глибока покревна і чуттєва приязнь. Совєтський Союз далекий того, щоб не бачив ці наші спонтанні і ніким не обмежені симпатії цілого народу до нього — цінніші і навіки сильніші ніж коньюнктуральна і тимчасова прив'язаність. Усі чехи й словаки люблять від давен давна Росію, а сьогодні більше ніж колинебудь".

Якщо на думку Бенеша Карпатська Україна за першої республіки була мостом до держав Малої Антанти, а після Другої світової війни мала служити для ЧСР мостом до СССР, то в опінії Сталіна вона мала служити для СССР мостом до Центральної Европи.

У жовтні 1944 року вступила совєтська армія на терен Карпатської України і зайняла Хуст. Для перебрання адміністрації вислав Бенеш до Хусту офіційну делеґацію чехо-словацького уряду з міністром д-ром Франтішком Нємцом на чолі. Нємец уже наступного дня оголосив мобілізацію до чехо-словацької армії та почав організувати адміністрацію краю. На наказ командуючого совєтською армією ген. І. В. Петрова та політичного комісара Л.З. Мехліса була делеґація в короткому часі з Карпатської України не дуже то дипломатичним способом випрошена й вона виїхала на Словаччину.

У справі дальшої долі краю були творені Народні комітети, які на з'їзді 26-го листопада 1944 року в Мукачеві прийняли наступну постанову: Перший З'їзд Народних Комітетів всієї Закарпатської України постановляє:

1. „Возєднати Закарпатску Україну зі своєю великою матірю Радянською Україною і вийти зі складу Чехо-Словаччини,

2. Просити Верховну раду Української Радянської Соціялістичної Республіки і Верховну Раду СССР включити Закарпатську країну до складу УРСР.

3. Обрати Народню Раду Закарпатської України як єдину центральну владу, діючу з волі народу на території Закарпатської України,

4. Уповноважити і зобов'язати Народню Раду Закарпатської України здійснити рішення З'їзду возєднання Закарпатської України з Радянською Україною".

Маніфест, яким оголошено це рішення покликається і на Всенародні Збори в Хусті з дня 21-го січня 1919 року, які в той час рішили приєднати край до Української Народної Республіки. Таким чином З'їзд Народних Комітетів в Мукачеві зручно використав політично-правний арґумент з-перед чверть століття, яким скріпив своє рішення та створив для нього історичну й правну тяглість.

Цілу справу приєднання вияснив Сталін Бенешові дуже просто, мовляв „він не може спротивитись виявленій волі населення", що Бенеш з виявом вдоволення взяв до відома. А саме відступлення Карпатської України мало бути виявом доброї волі Чехо-Словаччини, для чого вибрав Бешен форму міждержавного договору, який був заключений між ЧСР і СССР 29-го червня 1945 року.

Договір про приєднання був підписаний уповноважненими представниками обох держав, належно ратифікований, обмін ратифікаційними листинами відбувся в Празі 3-го січня 1946 року, коли вже на території ЧСР не було совєтської армії, ратифікаційна листина була затверджена Бенешом як президентом та міністром закордонних справ Яном Масариком. Договір був публікований в офіційному Збірнику законів і розпорядків, чим набув силу внутрішнього закону. То значить, що договір не може бути виповіджений дипломатичною дорогою, а новим законом з кваліфікованою більшістю і рівно ж публікований в Збірнику з. і р. Під час голосування у празькому парляменті не було ні одного голосу проти, навіть ніхто не стримався від голосування.

Беручи це все під увагу приходимо до правоважного висновку, що Чехо-Словаччина добровільно зреклася Карпатської України та відступила її Україні. Єдиний виявлений спротив був, як подає міністер Нємец в своїй книзі тим, що в часі голосування деякі члени парляменту й сенату пили каву в кафетерії, або були у театрі.

Зміна поглядів у чехо-словацьких державних чинників на справу приєднання та комунізму взагалі настала щойно тоді, коли вони з успіхом виконали призначене їм завдання Комуністичною партією СССР і ЧСР, та помогли своєю нерішучістю та сліпою вірою перебрати в лютому 1948 року комуністами владу в державі. Щойно тоді відчули для себе особисту небезпеку як вже політично непотрібних і злишніх людей та почали героїчно еміґрувати на Захід, де про свою чинність інформували в зовсім іншому світлі. Наводимо приклад: д-р Петро Зенкл, голова Народно-соціялістичної партії (партія Бенеша), член сойму і видатний державний діяч, в промові в Тимчасовому Зібранні в Празі 14-го листопада 1945 року сказав:

„Основна політика Чехо-Словаччини мусить повністю опиратись на засаду: ніколи без Совєтського Союзу, ніколи проти Совєтського Союзу, завжди певно з ним по його стороні".

Той самий Зенкл, вже як еміґрант став головою Ради Вільної Чехо-Словаччини у Вашінґтоні і в Бюлетені цієї Ради, січень 1950 ч. 3 твердить:

„Територіяльні зміни в роках 1938-1945 відносно Подкарпатської Руси, що випливали із Мюнхенського договору 1938 р., з фактичної окупації Мадярщиною в 1939 році зглядно СССР в 1944 року та з Чехо-Словацько Совєтського договору з 1945 року стались без запиту Подкарпатських Русинів та без свобідно виявленої згоди компетентних конституційних чинників чехо-словацької республіки. Всі ці акти були вимушені, противляться міжнародному праву і правоважному чехо-словацькому внутрішньому порядку. Тому всі ці акти є незаконні, неважні та незобов'язуючі". Є добре, коли дві особи мають на ту саму справу один погляд, є гірше, коли одна особа має на неї два погляди.

Як дальший доказ добровільного відступлення Карпатської України Україні хочемо вказати на статтю „Postwar Czechoslovakia „-Повоєнна Чехо-Словаччина — у Foreign Affairs річ. XXVII, 1945-46, Ню Йорк, у якій Бенеш пише:

„,...ще в 1918 р. (я і Масарик) уважали Чехо-Словаччину опікуном Рутенії, та були охочі відмовитись від цього опікунства, коли Україна стане національно об'єднаною. Це сталось, коли Східня Галичина (в 1939 р. В.Ш) була включена до Совєтської України".

У чехо-словацьких дипломатичних колах в Москві були критичні голоси щодо справи приєднання. На це реаґував Сталін листом до Бенеша з 25-го січня 1945 року пишучи м. ін.:

„... чехо-словацька влада виявила незадоволення подіями в Закарпатській Україні вважаючи, що Совєтський Союз має намір рішати питання Закарпатської України односторонньо, незгідно з договором між нашими державами". Сталін далі звернувся до Бенеша такими словами:... „як ви сам мені говорив в Москві, що ви готові відступити Закарпатську Україну Совєтському Союзові, до чого я, що напевно пам'ятаєте, тоді не виявив свою згоду"... „Таке припущення було би образою Совєтської влади. Питання Закарпатської України було вирішене народом, а совєтська влада не має жадних намірів шкодити інтересам та престижеві Чехо-Словачини".

(Закінчення на стор. 4)

ЛІДЕР АФРИКАНСЬКОГО національного конґресу Нелсон Мандела, який прибув до Ню Йорку з триденною візитою, виступив перед Генеральною Асамблеєю ООН. Він закликав до поетапного послаблення санкцій проти Південно-Африканської Республіки „паралельно з розвитком політичного процесу, який приведе до встановлення в країні демократичного режиму". В той час як нинішній уряд ПАР вважає, що санкції, які наносять значної шкоди економіці країни, повинні бути негайно відкликані, Мандела заявив, що продовження санкцій навпаки стане ґарантією демократичних змін.

Українка — в Палаці слави

Д-р Маруся Бек приймає ґратуляції від Теодора Ґелемея, президента фірми Індустріяльна машинерія.

Мишиґенський жіночий історичний центр і Палац слави має своє окреме приміщення в столиці стейту — в Ленсінґу. Тут зберігаються життєписи визначних мишиґенських жінок минулого і сучасного.

26-го жовтня 1991 року, вже восьмий раз, на річнім бенкеті, який влаштовує Асоціяція Мишиґенських Жіночих Студій, відзначено вісім жінок, які своїми починами причинилися до покращення долі жителів нашого стейту, й тому їх введено до Палацу слави. Між тими жінками в історичному відділі була заслужена довголітня членкиня СУА в Дітройті Маруся Бек, яка 20 років служила в Міській Раді Дітройту, а 19 років в управі настоятелів Вейнського повіту. Д-ра Марусю Бек назвали „жінкою багатьох першенств", бо не тільки вона була першою жінкою, вибраною до Міської Ради, але опісля була першою жінкою, що стала головою цієї ж Ради, а також першою жінкою, що виконувала обов'язки посадника міста. Свої правничі студії д-р Бек закінчила в Пітсбурґу в 1944 році, опісля стала мишиґенським адвокатом та здобула докторат з права. Спочатку провадила приватну практику, але згодом стала цікавитися політикою та урядовими справами. На посаді радної міста зробила багато добра для покращення долі його мешканців. Цікавилася долею дітей та підлітків, старалася протиставитися злочинності серед молоді, організувала спортові програми для молоді, боролася за збереження історичних пам'яток.

А попри свої обов'язки не забувала теж про українську громаду, брала в ній активну участь, а вже найбільше на її серці лежала доля поневоленої України, як і інших народів в комуністичному ярмі.

Бенкет відбувся в репрезентативній залі Реддісон готелю в Ленсінґу, в присутності 450 осіб. Кожну відзначену жінку представляла одна особа, після чого слідував виступ номінатки. Д-ра Марусю Бек ввела д-р Кляра Рейвен, лікар, яка була відзначена в 1987 році.

В своєму слові Маруся Бек заявила, що службою в Міській раді хотіла довести, що жінки є також компетентні до такої праці та можуть конкурувати з чоловіками. При тім вона ніколи не забувала про землю своїх батьків — Україну, якій бажала допомагати в боротьбі за свободу. Сьогодні вона радіє разом з усіми українцями, що дочекалися розвалу комунізму та проголошення самостійної України!

Дуже зворушило нас усіх, коли д-р Бек згадала про свого немічного брата, якому вже 91 років і який не міг приїхати на це велике свято, але зате вона має велику родину — і тут показала на нас, українців, що зайняли три столи, а перед тим ще й ведуча програмою, мишиґенський сенатор Деббі Стейбенов згадала, що на залі є велика група членок Союзу Українок Америки.

Ми всі були дуже горді з нашої улюбленої та всіми шанованої Марусі Бек, знаної ораторки. І тим разом вона виправдала наше сподівання: ми щиро можемо сказати, що виступ нашої землячки був таки найкращим! То ж і не диво, що ми з великою сатисфакцією та вдоволенням верталися пізною ніччю додому.

Орися Лончина

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ШКОЛУ ім. М. ШАШКЕВИЧА в ПЕРЕМИШЛІ від дня 19-го травня до 19-го листопада 1991 р.

Подаємо список жертводавців, які склали свої пожертви під час З'їзду „Перемищини" в травні ц. р. та опісля відгукнулися на наш заклик у пресі.

КАНАДА

По 500 дол. — УНО Торонто — Захід, Т-во „Бесіда" при УНО Торонто — Захід;
400 дол. — Є. Борис;
200 дол. — С. Захарчук-Ґенґало;
150 дол. — Управа дому св. Димитрія — Ля Роуз;
по 100 дол. — С. Р. Коченаші, С. Пастушенко О. Клюфас, Я. Ключник, Г. Пісецька-Кохановська, З. О. Хабурські;
по 50 дол. — Ф. Бенюк, К. Фіцик, Р. Синаґурська, П. Радьо, І. Куницька, С. М. Тим'яки
40 дол. — О. Ганкевич;
по 35 дол. — С. Микитка-Буцик, М. Навроцька-Молодецька;
по 30 дол. — С. Тершаковець, М. Крайник-Мазуренко, С. Крайник-Дуркот, І. Крайник-Кушпета, Л. Дуркот-Смит, М. А. Чорний;
по 25 дол. — о. Т. Лозинський, Д. Горнич, З. Кохановський, Д. Кулеба, О. Гарасовська, М. Дубляниця-Хомин, Ю. Б. А. — Торонто, Д. Бицик, М. Щука;
по 20 дол. — С. Т. Штиркало, М. Микитка-Івашко, А. Кобеляк, В. Лучків, А. Туркевич, Н. Комарницька, Л. Добжанські, Р. Завадзкі, В. Саламон, І. Козак, Т. Курись, П. Ткачик, А. Біжак, Н. Пелех, І. Барицький, С. Середа, А. Західняк, д-р М. Фішер-Слиж;
по 15 дол. — Г. Андрієвська, Д. Гусар;
по 10 дол. — М. Морин, С. Сірант, Г. Федик, І. Левицька, М. Зілинська, П. Клим, М. Гошоватюк, І. Кушмелин М. Римак, А. Сус, Х. Болюбаш, А. Качур, А. Тарновей, Дж. Лесик, Е. Карук, Е. Вонс, С. Ганас, М. Джероме, А. Дмитрак, А. Ониськів, З. Грицишин, О. Кравець, Д. Фунди, А. Яцишин, К. Крочак, І. Ріпецька, Л. Зазуля, С. Аронець, Я. Ломаґа, Д. Ґеник-Березовська, М. Фендерс, І. Стецько, І. Сулим, І. Потічний, Я. Рожелюк, І. Болехівський, Р. Цоба, Ковальський, А. Маречко, С. Кренца, І. Должицький, М. Шляхтич, І. Смолинець, І. Яцила, Я. Репенда, О. Кузьма, Р. Пелех;
по 5 дол. — М. Андрушко, Е. Ґурбін, П. Волошанський, В. Катинський, А. Ткач, Л. Вахнянин, О. Саноцька, Т. Яськів, С. Любінська, Б. Мельник, Л. Юрик, А. Шервин, А. Івасів, А. Ґерелюс, П. Зелений, А. Рабков, М. Шипка, С. Вайда, О. Гуменик, К. Склепович, І. Молодовець, Володимир, С. Возняк, Н. Н., Д. Коваль.

ЗСА

По 100 дол. — Укр. Народний Дім — Лорейн, С. Заброцький, Я. Турко-Бодрок, Х. Балко-Сливоцька, В. Степаник, М. Овчаренко;
65 дол. — М. Турко;
по 50 дол. — І. Менцінська-Притоцька, О. В. Гнатики, д-р І. Васинчук, А. Кобаса, М. П. Глади, Хор „Боян" — Дітройт, о. А. Шаґала, Є. Савчин;
по 25 дол. — д-р О. Волянський, Л. Колтунюк, Л. Яськів, Л. Лампіка, С. Куропась, А. Ковальчик-Микита, Е. Юрчинський;
по 20 дол. — М. О. Ласка, Н. Миколаєвич, С. Цеґельська, М. Щербанович;
15 дол. — З. М'ягкий;
по 10 дол. — М. Палій, М. Грабович, І. Кагн.

Всім жертводавцям щира подяка за вияв зрозуміння для потреб української шкільної дітвори в Польщі. Зокрема належиться признання і подяка: Галині Пісицькій-Кохановській (зібрала $1,000), Марії Навроцькій-Молодецькій (зібрала $235) і Стефанії Микитка-Буцик (зібрала $120) за добровільну участь у переведенні збірки.

Всім нашим землякам і любителям Перемиської Землі бажаємо РАДІСНИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО!

Управа ЗЕМЛЯЦТВА „ПЕРЕМИЩИНА" — Торонто, Канада

Допомога Українському Музеєві в Ню Йорку

Зближався вакаційний час. Членки 66-го Відділу СУА плянували вакації і думали, де їх найкраще провести. Голова Ірина Гладка скликала засідання Управи та повідомила членкинь, що обід на Український Музей в Ню Йорку відбудеться 6-го жовтня. Заля замовлена. Запитала членок, чи погоджуються взяти цю саму функцію, яку мали минулого року. Всі одноголосно погодилися. Голова подякувала членкам за співпрацю та побажала веселих вакацій. Всі вони виконали свій обов'язок вповні. Заля, як звичайно, була прибрана по мистецьки. Було дуже багато праці, але помагали всі, навіть і ті, хто щойно вписався в члени.

По останній Службі Божій гості заповнили залю. Голова привітала пароха Романа Голембу, від Музею д-ра Осипа Данка, гостей та сказала, що дохід обіду буде призначено на Український Музей в Ню Йорку, який конче потребує більшого приміщення. Повідомила також, що буде вигравка і є дуже гарні речі, наприклад, спеціяльно вишивана подушка, яку подарувала Люба Данило.

О. Роман провів молитву та побажав гостям смачного. Майже кожного року на нашому обіді маємо гостей з України, які приїжджають відвідати рідних. Цього року приїхала Люба Романич зі своєю донечкою Маріянкою, яка потерпіла від вибуху в Чорнобилі і потребує лікування. Вона є під опікою американського лікаря, який працює у шпиталі ЄЛЛ. Дівчинка приходить до здоров'я і є надія, що невдовзі виїде на Україну. Мама і доня перебувають в гостинному домі родини Антонишинів.

Від Музею промовляв д-р О. Данко. За допомогою 66-го та інших Відділів, як також Централі Союзу Українок Америки, та за допомогою ширшої української громади Український Музей став одним з головних осередків українського культурного життя в ЗСА.

Його роля не меншає, а зростає в наслідок усамостійнення України. Для України культурний обмін щойно починається. Для Музею це означає, з одного боку, додаткові навантаження, а з другого відкриває великі можливості співпраці з Музеями, мистецькими й культурними колами та установами України.

Управа вдячна 66-му Відділові не тільки за те, що він уже понад десять років підтримує Музей, але також за величезну індувідуальну та групову працю в користь церкви, школи, харитативних, громадських і культурних цілей на місці та для всієї нашої спільноти. Наша громадськість вже сприймає це як звичайну річ і, мабуть, аж тоді належно оцінила б здобутки багатьох десятиліть, коли б раптом цього всього не стало, бо нестало б тоді певної громадської культури, яка вможливлює постання та розвиток таких установ, як Український Музей. Зараз іде підготовка до активної збірки фондів для розбудови нового приміщення Музею. Управа Музею сподівається, що вся громада відгукнеться на звернення і заклики Збіркового Комітету ще щедрішими, ніж дотепер, датками. Втім, потреби Музею є дуже значні і Управа приймає датки будь-які — великі і малі, і вдячна за кожний дар.

Ірина Гриневич

1-ий Український Федеральний Щадничий Банк „Певність" в Чикаґо

Ділимося сумною вісткою із українською громадою, що дня 4-го грудня 1991 року у вечірніх годинах відійшов, невідмінно у вічність у Чикаґо, Ілл.

бл. п.

Ярослав Загородний

один із ініціяторів та засновників банку Певність, його довголітній директор та останньо заступник президента.

Опечаленій дружині, синам та внукам, родині та приятелям складаємо вислови глибокого співчуття.

Дирекція та Працівники

АДМІНІСТРАЦІЯ ДЖОРДЖА БУША має намір виступити з пропозицією про заборону університетам і коледжам визначати, кому зі студентів належиться стипендія, в залежності лише від раси студента. З пропозиціями про стипендії повинен виступити секретар департаменту освіти Ламар Александер. Він, однак, сказав, що здійснення цієї пропозиції не вплине на зменшення кількости стипендій, які дістають нині представники меншин. Пресове агентство АП повідомило, покликуючись на урядові джерела, що якщо білі студенти і представники меншин в майбутньому матимуть рівні підстави, стипендію дістане не білий.

АМБАСАДОР ФРАНЦІЇ в Гаїті Жан Рафаель Дюфо оголошений персоною нон ґрата так званим тимчасовим урядом Гаїті і залишив країну. Воєнні власті Гаїті не могли вибачити французькому дипломатові, що він врятував життя законному президентові республіки Жанові Бертранові Арістідові.

Медична порадня

Заходом Суспільної Опіки при Окружній Управі СУА в Ню Йорку та при співучасти Лікарського Товариства, Відділ Ню Йорк і Ню Джерзі, 2-го листопада в домівці СУА в Ню Йорку відбулася третя з черги зустріч громадянства з лікарями-спеціялістами.

Як і дві попередні, ця зустріч була дуже успішною. В ній взяли участь д-р Юліян Ґной — кардіолог, д-р Олександер Кмета — стоматолог, д-р Тарас Шеґедин — офталмолог (очний лікар). Усі лікарі доповнювали свої пояснення на відповідні теми прозірками. Функцію модератора дуже успішно виконував д-р Ігор Маґун — лікар внутрішніх недуг.

Д-р Юліян Ґной пояснив будову і функцію серця, яке впродовж цілого нашого життя постачає кров до всіх органів тіла. Він звернув увагу на симптоми, які є попередженням серцевої атаки і якими не можна легковажити (великий тиск на грудну клітку), а треба якнайскорше шукати помочі в лікарні, бо навіть коротке спізнення лікарської допомоги вирішує про життя людини. Під час питань пояснив про запобіжну ролю нітроґліцерини і аспірини для нашого серця. Звернув увагу, що аспірини не можна заступити тайленолем, бо складники їх інакші.

Д-р Олександер Кмета пояснював при допомозі прозірок найновішу техніку в лікуванні зубів. Говорив про перехід від пльомб металевих (шкідлива дія ртуті) і порцелянових до пльомб, виконаних з титану, а також про технічні досягнення в імплантації зубів і про позитивні та неґативні висліди вибілювання зубів. Д-р Кмета звернув увагу, що найважливішим заходом для здоров'я і збереження зубів є їх гіґієна: треба часто мити зуби та вживати нитки (фльосінґ).

Д-р Тарас Шеґедин говорив про значення зору, пояснив будову і функцію ока, звернув увагу на недуги, які спричиняють сліпоту, або частинне недомагання зору, якщо вчасно не запобігти тому (наприклад, діябет). Він подав тихнічні досягнення в лікуванні очних недуг — главкоми і катаракти — при помочі лейзерових променів. Пропонував частіше звертатися до лікаря, щоб перевірити зір найновішими апаратами. У відповідях на питання присутніх пояснив застосування лейзерових променів в очній хірургії. Після закінчення доповідей присутні завдавали питання кожному з лікарів під час солодкого і кави, якою союзянки гостили лікарів і присутніх.

Слід віддати призначення суспільній референтці Окружної Управи СУА Вірі Кушнір, бо завдяки їй маємо вже третю з черги дуже цінну і потрібну „Медичну порадню".

Іванна Мачай

Д. Дюк...

(Закінчення зі стор. 1)

нового кандидата: „Він представляє найгірші сторони американського політичного життя, — сказав пресовий секретар Марлин Фицвотер. — Він втілює передсуди і расизм".

„Я категорично виступаю проти расової дискримінації", — заявив Дюк, додавши, однак, що закон про громадянські права, підписаний недавно президентом Бушем, носить в собі сліди дискримінації, спрямованої проти білих. Новий кандидат закликав до змін у законодавстві про допомогу для бідних, до прийняття законів, які обмежують право чужинців купувати американські фірми і нерухомість. „Якщо нинішня тенденція збережеться, американці стануть орендаторами і кріпаками у власній країні", — сказав 41-річний Дюк, оголошуючи, що буде боротися за крісло в Білому Домі.

Він заявив, що Вашінґтон повинен попередити японців: якщо вони не будуть купувати американський риж, американці перестануть купувати японські товари.

Відбулося...

(Закінчення зі стор. 1)

ванням дітей і молоді, намагаються, щоб ті були корисними для нашого майбутнього".

Це велике признання для СУА, але і велика відповідальність. Від 1967 року СУА займається конкурсами на твори з ділянки історії та літератури.

У програмі вечора для вручення нагород, Лідія Гладка, яка підготовила та провадила ним, подала історію конкурсів.

Цей 9-ий конкурс закінчився і жюрі в складі професорів Леоніда Рудницького, Марти Богачевської-Хомяк і Зенона Когута признали дві нагороди: першу — д-рові М. Куропасеві за працю „The Ukrainian American Roots and Aspirations", а другу д-рові Н. Дюк і Адріянові Каратницькому за їхню працю „The Hidden Nations: The People Challenge the Soviet Union, From Lithuania to Armenia. The Ukraine to Central Asia".

Голова СУА М. Савчак вручила першу нагороду в сумі 2,000 дол. М. Куропасеві і другу в сумі 1,500 дол. Н. Дюк і А. Каратницькому.

Про лавреатів конкурсу говорив д-р Л. Рудницький, професор Ла Саль університету, голова НТШ та автор праць з літературознавства, який привітав їх з їхніми успіхами, підкреслюючи вартість нагороджених праць в тому, що автори обох праць не обмежувалися до наведення фактів, але сміливо висловлювали свої думки та критичні завваги. Д-р М. Куропась не боявся скритикувати українську громаду в Америці і свою думку висловлював навіть у контроверсійних справах. З його писання віє дух любови до предмету, але вона не перешкоджає в об'єктивній аналізі.

Д-р М. Куропась закінчив студії психології зі ступенем маґістра в Рузвелт університеті в Чикаґо, а докторат отримав у ділянці освітньої адміністрації в Чикаґському університеті. Працював у шкільній системі в Чикаґо від учителя до директора. В роках 1971-76 був директором аґенції „Акція", в 1976 році асистентом президента Джералда Форда для етнічних справ, був заступником головного предсідника УНСоюзу і дописувачем до американської і української преси; він є автором трьох праць про українську громаду в Америці.

В книжці Н. Дюк і А. Каратницького знаходимо критику політики Заходу у відношенні до Совєтського Союзу. Автори твердять, що українці мусять „розв'язати проблему своєї національної єдности", але події останніх місяців спрямували думки авторів на новий шлях.

Н. Дюк народилась в Англії, де закінчила свої студії модерної історії в Сассекс університеті з дипломом бакалявра, а маґістерку і докторат з філософії здобула в Оксфордському університеті. Тепер працює як директор для совєтської і східньо-европейської програми при Національній допомозі у демократизації.

А. Каратницький — уродженець Ню Йорку, закінчив Колюмбійський університет. Зараз працює як асистент президента профспілки AFL-SIO, його статті появляються у престижевих американських газетах і журналах.

Проф. Рудницький висловив велике признання СУА та підкреслив важливість його праці у переведенні конкурсів та їх значення в науковій та публіцистичній ділянках. „Люди, які стоять на службі української культури в діяспорі заслуговують на особливе признання і всесторонню підтримку, бо вони трудяться з почуття обов'язку прислужитися українській справі й не завжди отримують відповідну до їх зусиль винагороду", — сказав проф. Рудницький. „Саме тому того роду вечори дуже важливі,бо вони є доказом, що ми цінимо працю тих, котрі своїм розумом служать великій справі вивчення нашої духовної спадщини та ширення правди про Україну. Для авторів така зустріч безумовно будуюча".

Лавреати конкурсу щирими словами дякували СУА за його працю в ділянці культури та за велику підтримку та зрозуміння для їхньої праці.

Фундатори наукових конкурсів померли, але вони створили пам'ятник, який стоятиме так довго, як довго існуватиме СУА.

Слід підкреслити виїмковість того святкового вечора у тому, що нагороджені автори — це люди, які народилися поза межами України, а стільки в них любови та зрозуміння для національних справ. Може в тому є заслуга батьків, які зуміли впоїти в них прив'язання до далекої України.

ЦИМИ ДНЯМИ загальносоюзний парлямент затвердив проєкт нового союзного договору, тепер його будуть підписувати республіки. Як уже повідомлялося, на спеціяльній нараді в Ново-Оґарьові 25-го листопада були відсутні представники України, Вірменії, Грузії і Азербайджану. Після загальнонаціонального референдуму в Україні, висліди якого переконливо підтвердили акт проголошення державної незалежности України, президент Росії Боріс Єльцин дав до зрозуміння, що може переглянути свою згоду підписати союзний договір.

МОСКОВСЬКА „НЄЗАВІСІМАЯ Ґазєта", посилаючись на матеріяли Центру економічних і політичних досліджень, пише, що „в грудні 1993 року може відбутися остаточний розпад державної системи розподілу харчів". На думку вчених, уникнути катастрофи можна тільки шляхом лібералізації ринку сільськогосподарської продукції, тобто відкинення всіх обмежень на приватну торгівлю, приватизацію транспорту і переробних підприємств.

ПРЕДСТАВНИК ПРЕЗИДЕНТА Росії в Сахалінській області Віталій Гулій, покликуючись на особисту розмову з Борісом Єльциним, заявив, що про передання чотирьох островів Курильської мережі Японії не може бути й мови. Разом з тим Б. Гулій критикував дії місцевих властей, які замість займатися невідкладними господарськими справами, захопилися грою „в захисників Куріл".

СТОКГОЛЬМСЬКІ ГАЗЕТИ повідомили, що провідний шведський знавець совєтської економіки Андерс Ослюнд дістав запрошення стати радником президента Росії Боріса Єльцина. „Я цілком підтримую політику нового уряду Росії, сьогодні він є великою надією", — сказав Ослюнд.

ЛЕТУНСЬКА КОМПАНІЯ „Пан Американ", найвідоміша не тільки у ЗСА, але й у всьому світі, припинила існування в середу, 4-го грудня. Її літаки більше не піднімуться в повітря. Після того, як „Пан Американ" продала майже всі свої европейські маршрути багатому і перспективному конкурентові — компанії „Дельта", саме від останньої у великій мірі залежить, чи „Пан Американ" зможе реорганізувати свою інфраструктуру і знайти вихід з тяжкої фінансової ситуації, що межує з банкрутством. Телефоністки „Пан Американ" в середу вже відповідали, що її летунські лінії закриті. Всі рейси були відкликані, а пасажирам з квитками на рейси „Пан Американ" радили звертатися в інші компанії.

НА ПОКЛАДІ ПРЕЗИДЕНТСЬКОГО літака, який летів на Фльориду, начальник канцелярії Білого Дому Джан Сунуну вручив у вівторок, 3-го грудня, президентові Дж. Бушеві лист з резиґнацією. В довгому листі Сунуну пише, що він міг би внести значний вклад в „зусилля Буша", однак в обставинах, що склалися, він вважає, що його резиґнація послужить інтересам Президента і політиці, яку він проводить. „У політиці, — писав Сунуну, — особливо під час важливих кампаній, деякі обставини, які у звичайній ситуації можна легко вирішити, дістають неґативну оцінку, і я не хочу бути пасивним спостерігачем цього". Дж. Буш прийняв резиґнацію Сунуну і повідомив, що до 1-го березня наступного року він буде виконувати функції особливого дорадника в ранзі члена кабінету.

Приєднання...

(Закінчення зі стор. 2)

Бенеш відповів Сталінові листом з 1-го лютого 1945 в мирному тоні: „Ця справа не буде з нашої сторони предметом жадних дискусій чи інтервенцій з іншими потугами, а на евентуальнну мирову конференцію хочемо прибути, бо справу маємо вже повністю з вами приятельськи вирівнану".

У взаєминах із Совєтським Союзом чехо-словацькі державні діячі й політики переліцитувались в заявах вірности, вдячности та славословія для СССР та його політики. Тим самим ставили заслуги демократичних держав — ЗСА й Англію — у Другій світовій війні на бічні другорядні рейки.

Як глибоко сягало моральне низькопоклонство, нехай послужить промова міністра екзильного уряду Бенеша в Лондоні, його найближчого дорадника й приятеля д-ра Губерта Ріпки, виголошена в радіо в 1942 році:

„Большевизм, — це надлюдський ідеал, вічний ідеал. Ідеал, який запалював мислі найблагорідніших мужів від доби Платона, через вік християнський і французьку революцію посьогодні... Як французька революція змагалась до здійснення ідеалу свободи, так старалась російська революція здійснити ідеал рівности".

Якщо Бенеш уважав, що Совєтський Союз порушив умову з ЧСР у справі передмюнхенських державних кордонів, то мав можливість предкласти справу альянтам до вирішення. Він цього не зробив.

Ян Шрамек, прем'єр-міністер екзильного уряду Бенеша в Лондоні в січні 1945 року на пресовій конференції в Празі заявив, що цілий акт приєднання, що саме парлямент і сенат відголосував не є актом поважним, бо відголосував не вибираний парлямент і сенат. А в змислі конституції тільки вибираний парлямент і сенат має право рішати в справах зміни кордонів. Частина чеської преси повторяє те саме й сьогодні.

Якщо взяти під увагу засаду прем'єра Шрамека в основу правоважности рішення про приєднання краю, то як тоді треба розцінювати по лінії аналогії інші важливі державні акти, як наприклад, Сен-Жерменський договір з вересня 1919 року та конституцію ЧСР з 29-го лютого 1920 року, які були прийняті не вибираним парляментом і сенатом, а Революційним Народним Парляментом. Від 28-го жовтня 1918 року до травня 1920 року всі закони в державі приймались Революційним Народним Парляментом. Невже ж державні мужі Чехо-Словачини є схильні уважати правом аналогії наведені два конституційні акти теж неправоважними?

Заслуговує на увагу, що вибори до парляменту й сенату у Чехах і на Словаччині (без Підкарпатської Руси, де перші вибори були в 1925 р.) відбулися два в половиною місяців після прийняття конституції.

Причиною такого зарядження у відношенні до Підкарпатської Руси було, що уряд ЧСР вже зразу в початках нашого співжиття не мав наміру переводити автономію в життя поступово. Замість того видав 18-го листопада 1919 року генеральний Статут, яким започаткував централізацію, назначив д-ра Брейху, чеха, адміністратором краю з широкими повновластями,чим відсунув справу автономії на довгі роки.

Карпатські русини-українці не брали участи в дискусії та прийманню конституції, бо не були членами Революційного Народного Парляменту та не були запрошені. Ужгородська Центральна Руська Народна Рада була органом революційним, подібно як і РНП, то були всі правні й фактичні дані мати в відповідне заступлення із Підкарпатської Руси. Тільки так могло статись, що між Сен-Жерменським договором і конституцією в справі автономії є поважні відхилення у нашу некористь.

Подібна була справа і у відношенні до трьох мільйонів судетських німців та півмільйона мадярів, що живуть у державі. Вони рівно ж не брали участи в питанні конституції, бо не були членами РНП. А коли їхні посли й сенатори, що вийшли з виборів в Чехах і на Словаччині в травні 1920 року прибули до Праги, то конституція, яка могла бути предметом завзятої політичної боротьби, вже була готова, прийнята і для них, подібно як і для нас.

У світлі наведених політичних арґументів чехословацьких державних мужів в справі приєднання до України є тільки один правильний висновок: Чехо-Словаччина добровільно зреклася Карпатської України правоважно й остаточно. ЧСР не має жадних міжнародних чи конституційних прав на територію Карпатської України. Державноправні акти, що нас з нею колись в'язали, вона сама договором з СССР скасувала.

Не поможе ані параграф 3 (2) конституції, який звучить: „Територія Подкарпатської Руси, яка добровільним приєднанням на основі договору між Головними й Союзними потугами та ЧСР в Сен-Жермен ан Ле 10-го вересня 1919 року є невідємною частиною ЧСР, та буде мати найширшу автономію сумісну з цілістю держави".

Договір про приєднання є зовсім іншого правного характеру й не може бути основою для проголошення територіяльної невідємности, бо для того потрібно рішення сойму Підкарпатської Руси чи Карпатської України, а такого рішення не було. Такого рішення не було ані в користь ЧСР, ні Мадярщини. А якщо русини-українці добровільно приєднались до ЧСР, то мають таке саме право добровільно від'єднатись, що вони і зробили вже 21-го січня 1919 року та 15-го березня 1939 року в Хусті в користь України. Виходить, що чехо-словацькі політики на оборону своєї політичної минувшини готові міняти історію!

Галасливі крики на Закарпатті недоброзичливих чехословацьких та мадярських кіл своїм засягом і формою праці прозраджують свій зв'язок з ворожими українській державній справі чужими силами. Робиться всякий заколот, щоб не допустити Україну через Карпати до Центральної Европи. Весь цей крик виглядає як внутрішня підготова для будучої міжнародної конференції, яка буде займатись упорядкуванням держав і народів в цім просторі. В політиці нічого не буває без причини, тому не сміємо легковажити ані такого роду акціями.

В просторі між Дунаєм і Волгою обновляється незалежна Українська держава, яка в сучасному політичному розвитку в Центрально-Східній Европі набирає конкретних форм і є в дорозі до успішного завершення. Через Карпатську Україну дістається Українська держава до Центральної Европи, а через Кілійську протоку на Дунаї, вона стає членом Союзу Подунайських Держав, важливої европейської економічної та стратегічної артерії. Таким чином буде Україна важливим конструктивним і миротворчим політичним чинником та створить нову рівновагу сил в цьому просторі, яка була Другою світовою війною захитана.

Український народ платив досі дуже дорого за кожну лекцію історії. Він знову домігся свого права на власну незалежну державу і то на тій самій основі міжнародного та природного чи Божого права, якими користуються всі вільні народи світу, включно великих світових потуг. Український народ не хоче бути вийнятком з цього правила!